

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์” เขียนโดยวศิน อินทสระ

พระจาดุรงค์ ชูศรี, ดร.

Phra Jaturong Choosri, Dr.

นักวิชาการอิสระ

Independent Academician

วัดวิเศษการ เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร

Visejarn Temple, Bangkok-noi district, Bangkok.

E-mail: rong2553@yahoo.com

1. บทนำ

หนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์” เขียนโดย วศิน อินทสระมี 18 ส่วนซึ่งผู้เขียนได้มีการค้นคว้าจากข้อมูลปฐมภูมิ ทฤษฎีจากเอกสาร ตำราวิชาการทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ที่ สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991 พิมพ์ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2551 มีจำนวน 296 หน้า

2. สรุปสาระสำคัญ

เนื้อหาในหนังสือ “จริยศาสตร์” เขียนโดย วศิน อินทสระมี 18 ส่วน คือ 1. ข้อความเบื้องต้นจริยศาสตร์คืออะไร 2. ความสัมพันธ์ของจริยศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ 3. รากฐานทางจิตวิทยาของจริยศาสตร์ 4. ความรู้สึทางศีลธรรม 5. การตัดสินใจทางศีลธรรม 6. โลกภายนอกที่เป็นมาตรฐานแห่งศีลธรรม 7. สุขนิยมหรืออรรถนิยม 8. สุขนิยมวิวัฒนาการ 9. ประโยชน์นิยมแบบมีเหตุผล 10. มโนธรรมนิยม (หรือสามัญสำนึก) 11. เหตุผลนิยม, บริสุทธินิยมหรืออริกโกรสม 12. สมบูรณ์นิยมหรือจริยศาสตร์ว่าด้วยบุคคลิกภาพ 13. มโนธรรมนิยม 14. ลักษณะและพื้นฐานของสภาพบังคับทางศีลธรรม 15. พันธกรณีทางศีลธรรม 16. ปัจเจกชนและสังคม 17. สิทธิและหน้าที่ และ 18. คุณธรรม โดยมีรายละเอียดโดยสังเขปดังนี้

1. ข้อความเบื้องต้นจริยศาสตร์คืออะไร

จริยศาสตร์ตรงกับภาษาอังกฤษว่า ethics ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่ว่าด้วยศีลธรรมหลักศีลธรรม กฎที่ว่าด้วยความประพฤติและพฤติกรรม จริยศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของปรัชญาท่านเรียกว่า ปรัชญาศีลธรรม หรือ Moral philosophy

จริยศาสตร์ไม่ใช่สาระว่าด้วยความถูกต้องแต่เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความดี กล่าวโดยสรุปทั่วไป จริยศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยความถูกต้องความดีความชั่วและวิเคราะห์ถึงความดีอันสูงสุดความดีตามอุดมคติไม่ใช่ความดีที่คนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเห็นว่าดี

ประโยชน์ของการศึกษาจริยศาสตร์ ถ้าเราพิจารณาด้วยดีจะเห็นว่าในสังคมมนุษย์นี้มีการกระทำที่ถูกและการกระทำที่ผิดมีทั้งคนทำถูกและทำผิดไม่ว่าในกิจการใดๆ และในการประกอบกิจการอย่างเดียวกันบางคนทำได้ดีบางคนทำไม่ได้

ชีวิตในสังคมของเราควรจะเป็นชีวิตที่มีระเบียบตามสมควรเพื่อให้ชีวิตของเรามีระเบียบเราควรต้องยอมรับความจริงบางอย่างในสังคม จริยศาสตร์จะช่วยเราได้มากในเรื่องนี้ทั้งเรื่องส่วนตัวและชุมชน ความประพฤติทางศีลธรรมและหลักจะแยกสารนั้นทั้งในอดีตและปัจจุบันเป็นหลักเพิ่มพูนสติปัญญาเพื่อพัฒนาเชื้อชาติเพื่อความประพฤติที่ดีงามเพื่อให้คุณได้ทำหน้าที่อ่านถูกต้องเหมาะสมให้มี

มโนธรรมเพิ่มพูนบุญกุศลให้ชีวิต จริยศาสตร์ช่วยบอกให้เรารู้คุณค่าอันแท้จริงของชีวิตพยายามตอบคำถามที่ว่าอะไรคือคุณค่าที่เราควรแสวงหาโดยไม่ต้องเสียเวลาเปล่า

จริยศาสตร์ได้ให้ความรู้เกี่ยวกับหลักดำเนินชีวิตแก่เราแต่วิธีใช้หลักนั้นปล่อยให้เป็นที่ของสะดวกรับช่วงต่อไปจริยศาสตร์ไม่ใช่สารในเชิงปฏิบัติดังกล่าวนั้นและไม่ใช่ศิลปะด้วยโดยปกติเราไม่สามารถพูดถึงศิลปะแห่งความประพฤติได้เลยและไม่มีสาขาใดสอนถึงศิลปะแห่งการใช้ชีวิตทางธรรม

ข้อคิดของจริยศาสตร์ยศาสตร์ต้องกล่าวว่าย้าอุดมคติทางศีลธรรมไม่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติเกิดหรือพัฒนาการแห่งความประพฤติของมนุษย์แต่เกี่ยวกับอุดมคติหรือมาตรฐานแห่งความประพฤติที่เราควรทำแต่เพื่อสอนให้รู้แน่ซึ่งอุดมคติทางความประพฤติจึงต้องรู้ถึงธรรมชาติหรือลักษณะของความประพฤติความประพฤติเป็นการแสดงออกซึ่งอุปนิสัยความจริงอุปนิสัยก็คือนิสัยที่ติดตัวมาเป็นเวลาช้านานนั่นเอง

นักปราชญ์นักคิดทางจริยศาสตร์มีความเห็นว่า จริยศาสตร์ใช้วิธีการหลายอย่างในการวิเคราะห์ปัญหาปรากฏการณ์ทางศีลธรรม เช่น วิธีการทางฟิสิกส์และชีววิทยาวิธีการทางประวัติศาสตร์วิธีการทางจิตวิทยาวิธีการทางอภิปรัชญา เป็นต้น

2. ความสัมพันธ์ของจริยศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ

จริยศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ คือ วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์กายภาพ จริยศาสตร์กับชีววิทยาจริยศาสตร์ กับจิตวิทยาจริยศาสตร์ กับสังคมวิทยา จริยศาสตร์กับรัฐศาสตร์รัฐศาสตร์ จริยศาสตร์กับเศรษฐศาสตร์จริยศาสตร์ กับอภิปรัชญาจริยศาสตร์ กับศาสนวิทยา หรือเทววิทยาศาสนวิทยา

3. รากฐานทางจิตวิทยาของจริยศาสตร์

การกระทำที่อยู่ในขอบเขตของศีลธรรมและนอกขอบเขตของศีลธรรมการกระทำคำพูดและพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกไม่ได้จัดอยู่ในขอบข่ายการพิจารณาทางศีลธรรมทั้งหมดไม่จัดเป็นความผิดหรือความถูกก็ไม่ถือว่าผิดศีลธรรมหรือถูกต้องตามศีลธรรม ทั้งนี้เพราะผู้ตามไม่มีความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งในสิ่งที่ตนทำ เช่น การกระทำของเด็กไร้เดียงสา คนสติวิปลาส การกระทำบางอย่างของสัตว์ จริยศาสตร์บอกว่า ไม่จัดอยู่ในการพิจารณาตามศีลธรรมเหมือนกันเพราะสัตว์ได้ฉันทันไม่มีเหตุผลไม่รู้จักความถูกความผิด จะยังบอกต่อไปว่าการกระทำของคนปัญญาอ่อนคนถูกสะกดจิตให้ทำโดยไม่เจตนา ก็ไม่อยู่ในขอบข่ายของการตัดสินทางศีลธรรม

การกระทำที่มีเจตนาอันหมายถึงมีความจงใจอย่างแน่อนในการทำเพื่อเป้าหมายบางอย่างประการการกระทำโดยเจตนานี้มี 3 ระดับ คือ ระดับใจ ระดับกาย และระดับผลภายนอก

ความอยากได้ คือ ความกระหายใคร่ให้ได้มาซึ่งสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อขับเคลื่อนความต้องการความอยากได้เป็นอารมณ์เครียดอย่างหนึ่งระหว่างตัวบุคคลผู้นั้นเองกับความคิดถึงสภาพอนาคตอันตนยังไม่รู้แจ่มแจ้งเป็นสภาพยุ่งเหยิงทางใจ ซึ่งประกอบด้วย Cognitive และ Affectiveเป็นสำคัญ

ความประพฤติของบุคคลบางส่วนขึ้นอยู่กับอุปนิสัยของเขาแต่บางส่วนขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือสถานการณ์ภายนอกกล่าว คือ สิ่งแวดล้อมทางร่างกายหรือทางสังคม

4. ความรู้สึกทางศีลธรรม

ธรรมชาติแห่งความรู้สึกทางศีลธรรม ความรู้สึกทางศีลธรรมหมายถึงความรู้สึกถูกหรือผิด คือ ความรู้สึกเห็นความแตกต่างทางศีลธรรมรู้จักคุณค่าของสิ่งนั้นทำความเข้าใจถึงคุณภาพแห่งศีลธรรมพื้นฐานของความรู้สึกทางศีลธรรมประกอบด้วยองค์ 3 คือ ปัญญาอารมณ์เจตนา ความรู้สึกทางศีลธรรมต้องเป็นดังต่อไปนี้ 1. ไม่เกี่ยวกับผลประโยชน์คือไม่ได้ประพฤติศีลธรรมเพื่อประโยชน์ของตน 2. ปฏิบัติเพราะเห็นความสำคัญของศีลธรรม 3. มีความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้นแก่ตนและแก่คนทั้งหลาย 4. ให้

ความสำคัญแก่สังคมคือเห็นว่าการกระทำทุกๆ อย่างของตนมีผลกระทบกระเทือนต่อสังคมไม่ว่าทางดีหรือทางร้าย

การตัดสินใจทางศีลธรรมมีมาก่อนความรู้สึทางศีลธรรมก็มีเหมือนกันและให้เหตุผลดังนี้
1. ความรู้สึทางศีลธรรมนั้นเป็นทัศนะส่วนบุคคล 2. ความรู้สึทางศีลธรรมผันแปรไปได้ตามข้อตัดสินใจทางศีลธรรมที่ถูกต้องเหมาะสม 3. การตัดสินใจทางศีลธรรมเกิดขึ้นจากเหตุผลและความรู้แจ้งเห็นจริงไม่ใช่จะอารมณ์เสียความรู้สึกทางศีลธรรมควรมีการตัดสินใจทางศีลธรรมเป็นเครื่องบอกทาง

บทบาทหรือหน้าที่ของความรู้สึทางศีลธรรมความรู้สึทางศีลธรรมเป็นมาตรฐานของการตัดสินใจทางศีลธรรมไม่ได้ก็จริงแต่มันทำหน้าที่สำคัญมากมันมีอำนาจในการเร้าพอๆ กับอำนาจในการหยุดยั้ง ความรู้สึทางศีลธรรมมีอิทธิพลเหลือข้อตัดสินใจทางศีลธรรมในสังคมที่ยังยึดชนบประเพณีเป็นทางดำเนินและยังอยู่ในความมืดทางศีลธรรม ในบุคคลที่มีศีลธรรมหนักแน่นความรู้สึทางศีลธรรมช่วยรักษาความบริสุทธิ์ไว้ได้มาก

5. การตัดสินใจทางศีลธรรม

การตัดสินใจทางศีลธรรมมุ่งไปทางคุณค่าไม่ใช่ข้อเท็จจริงซึ่งเป็นการตัดสินใจทางวิทยาศาสตร์ การตัดสินใจทางข้อเท็จจริงคือตัดสินใจว่าอะไรเป็นอะไร ส่วนการตัดสินใจทางคุณค่านั้นมุ่ง ไปในทางว่าควรจะเป็นอย่างไร

การตัดสินใจทางศีลธรรมนั้นเป็นพฤติกรรมของจิตบอกให้รู้ว่าอะไรผิดอะไรถูกเป็นเรื่องเรื่องไปตัดสินใจที่การกระทำและเจตนาที่มีอุดมคติทางศีลธรรมเป็นบรรทัดฐานคือนำเอาการกระทำไปเทียบกับมาตรฐานทางศีลธรรม หรือนำเอามาตามมาตรฐานทางศีลธรรมมาเป็นเครื่องวัดการกระทำแล้วตัดสินใจว่าถูกหรือผิดและต้องวินิจฉัยเป็นเรื่องๆ ไป

การตัดสินใจทางศีลธรรมมีความแท้จริงที่เป็นปรนัย (objective) ไม่ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจหรือเรื่องอื่นใดอันเป็นส่วนอัตนัย (Subjective) คือ ใครจะเห็นอย่างไรก็ตามแต่ความจริงต้องเป็นความจริงในตัวของมันเองสิ่งใครจะเข้าถึงความจริงแค่ไหนเพียงไรแต่เรื่องของบุคคลผู้นั้น

การกระทำโดยเจตนาอันมี 3 ชั้น คือ 1. ชั้นใจอันก่อให้เกิดการกระทำแรงจูงใจความสนใจความทะยานอยากความจงใจทางเลือกและการตัดสินใจ 2. ระยะหรือขั้นแห่งการกระทำทางกาย 3. ขั้นที่แสดงผลภายนอก

เกี่ยวกับข้อตัดสินใจทางศีลธรรม 1. กระทำโดยเจตนา 2. ผลภายนอกซึ่งแสดงถึงเจตนาภายใน 3. ในกรณีที่เจตนากับผลภายนอกเกิดขัดแย้งกันให้ถือเอาเจตนาเป็นสำคัญ 4. เจตนาดีอย่างเดียวไม่อาจตัดสินใจได้ต้องประกอบพร้อมด้วยเจตนาจุดมุ่งหมายและวิธีการมีจุดมุ่งหมายจะดี แต่วิธีการเสียการกระทำนั้นก็ถือว่าผิด 5. อุปนิสัยของบุคคลไม่ถือเป็นข้อตัดสินใจทางศีลธรรมเพราะคนมีอุปนิสัยดีอาจทำผิดพลาดทางศีลธรรมในบางครั้งบางคราวได้และคนมีอุปนิสัยชั่วอาจประกอบกรรมดีได้บ้างเหมือนกันในบางเวลาแต่ความตั้งใจของบุคคลเป็นเครื่องวัดคุณภาพทางศีลธรรมได้

6. โลกภายนอกที่เป็นมาตรฐานแห่งศีลธรรม

อะไรคือมาตรฐานทางศีลธรรมเป็นปัญหาที่น่าคิดมากในทางศาสนาศาสดาแต่ละศาสนาวางมาตรฐานทางศีลธรรมไว้ไม่เหมือนกันที่เป็น ดังนั้น เข้าใจว่าเพราะความละเอียดประณีตแห่งจิตของศาสดาของแต่ละศาสนาไม่เท่าเทียมกันประการหนึ่งอีกประการหนึ่งสภาพแวดล้อมในแหล่งที่ศาสนานั้นนั้นอุบัติขึ้นแตกต่างกัน

มาตรฐานทางศีลธรรมได้เปลี่ยนแปลงมา 3 ระยะ คือ 1. ระยะที่อาศัยกฎหมายนอกเป็นทางดำเนิน 2. ระยะที่อาศัยกฎหมายในเป็นทางดำเนิน 3. ระยะที่เอากฎทั้งสองมารวมกันแล้วเลือกเฟ้นเอาเฉพาะสิ่งที่เห็นว่าเป็นประโยชน์แก่ภาคเอกชนและสังคมพร้อมๆ กันไป

ทฤษฎีที่ถือว่าคนภายนอกเป็นมาตรฐานทางศีลธรรมนั้น 1. กฎของชาติพันธุ์ 2. กฎของสังคม 3. กฎของรัฐ 4. กฎของพระเจ้า

7. สุชนิยมหรือรวติวาท

สุชนิยม คือ ความเชื่อหรือลัทธิที่ถือว่าความสุขความเพลิดเพลินเป็นมาตรฐานอันสูงสุดของศีลธรรมความสุขเป็นความดีอันสูงสุดเป็นจุดมุ่งหมายอันสูงสุดของชีวิตสุชนิยมมีรากฐานอยู่ที่สมมติฐาน 2 ประการ คือ ทางอภิปรัชญาและทางจิตวิทยา

สมมติฐานทางอภิปรัชญาถือว่า ว่าตามธรรมชาติแล้วตัวตนมีผัสสะล้วน เป็นชุดของเพทนาการความรู้สึกความหิวและสัญชาตญาณ คือ สิ่งเหล่านี้มารวมกันเป็นชุดไม่แยกจากกัน ตามทฤษฎีของพวกสุชนิยมส่วนมากนั้นเห็นว่าเหตุผลเป็นเพียงข้อกวีวิธีที่ดีที่สุดสำหรับรู้แจ้งซึ่งจุดหมายปลายทางของกิเลสตัณหาเท่านั้น สุชนิยมที่มีรากฐานอยู่ที่สมมติฐานทางจิตวิทยามีความเห็นว่าตามธรรมชาติแล้วมนุษย์แสวงหาความสุขหลักเลียงความทุกข์พวกสุชนิยมหลายคน เช่น เบเนเทม มิลล์ เป็นต้น มีความเห็นอย่างนี้ความทะยานอยากนี้เข้าไปสู่ความสุขความเพลิดเพลินมาแต่เดิมทีเดียวคราวนี้ คือ มนุษย์อยากได้ความสุขเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดและจะอยากได้อย่างอื่นบ้างก็เพื่อเป็นหนทางไปสู่ความสุขนั่นเองความสุขจึงเป็นจุดประสงค์สามัญของความทะยานอยาก สุชนิยมมีหลายแบบอาจเป็นทางจิตวิทยาหรือทางจริยศาสตร์

8. สุชนิยมวิวัฒนาการ

สุชนิยมวิวัฒนาการ ของเฮอริเบิร์ตสเปนเซอร์ศีลธรรมได้ วิวัฒนาการมาจากความประพฤติดันไว้ศีลธรรมของสัตว์เดรัจฉานมันขึ้นอยู่กับความเจริญเติบโตและการพัฒนาจุดเริ่มต้นและจุดหมายปลายทางแห่งการพัฒนาได้ถูกปิดซ่อนเร้นเอาไว้ การเริ่มต้นที่เก่าแก่ที่สุดของความรู้สึกทางศีลธรรมได้ถูกซ่อนเร้นไว้ในภาวะที่เห็นได้ยากและเราก็ยังไม่มีความเข้าใจอันจะแจ้งเกี่ยวกับชีวิตทางศีลธรรมที่ได้รับการพัฒนาอย่างสมบูรณ์แล้วเราทราบสภาวะปัจจุบันของการพัฒนาทางศีลธรรมแต่เราจะไม่สามารถเข้าใจมันได้เลย ถ้าไม่อ้างถึงจุดเริ่มต้นพวกวิวัฒนาการนิยมได้อธิบายพัฒนาการโดยการอ้างถึงการเริ่มต้นและใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์ ส่วนพวกมโนภาพนิยมหรือจิตนิยม อธิบายเรื่องนี้โดยอ้างถึงจุดหมายปลายทางหรืออุดมคติ เขาใช้วิธีการพิจารณาถึงคุณค่าหรือความดี

สเปนเซอร์ กล่าวว่าภารกิจของศาสตร์ทางศีลธรรม ก็คือการหาข้อสรุปจากกฎของชีวิตว่าการกระทำที่ใหนนำไปสู่การก่อสุขและการกระทำที่ใหนนำไปสู่การก่อทุกข์ ข้อสรุปนั้นเรียกกันว่ากฎแห่งความประพฤติ สุชนิยมของสเปนเซอร์นี้เรียกกันว่า เป็นวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หรือมีระบบศีลธรรมเป็นผลผลิตของวิวัฒนาการ

ตามทัศนะของเลสลีสเตฟเฟนได้กล่าวจุดมุ่งหมายของสูงสุดของชีวิตไม่ใช่ความสุขอันยิ่งใหญ่ของสมาชิกอันยิ่งใหญ่ตามที่เบเนเทมและมิลล์ จุดมุ่งหมายและไม่ใช่ความยืนยาวและความไพศาลของชีวิตอย่างทีสเปนเซอร์ แต่หมายถึงสุขภาพหรือความเห็นเพียงพองกายพพทางสังคมมาตรฐานที่มีเหตุผลหรือเป็นระบบนั้นไม่ใช่ความสุขแต่เป็นสุขภาพ สิ่งที่จะรู้ว่ดีก็คือสิ่งที่ก่อให้เกิดสุขภาพสังคม หรือความมั่นคงของสังคม ส่วนสิ่งชั่ว คือ สิ่งที่เป็นอันตรายแก่สังคมสุขภาพและความสุข

อเล็กซานเดอร์ กล่าวว่าอุดมคติทางศีลธรรมนี้ ก็คือระเบียบแผนความประพฤติที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ความดีก็คือการปรับปรุงนี้ในส่วนที่ได้ทำให้เกิดความสมดุลแล้วทั้งหมด โดยกระบวนการแห่งการเลือกตามธรรมชาติ

9. ประโยชน์นิยมแบบมีเหตุผล

ประโยชน์นิยมแบบมีเหตุผลของเฮนรี ชิดวิก ถือว่าความสุขเป็นคุณค่าภายในซึ่งก็เป็นความดี อยู่ในตัวความสุขเป็นสิ่งพึงปรารถนาอย่างที่สุดเป็นสิ่งที่ไม่มีเหตุผลเพียงพอที่เดียวที่บุคคลจะปรารถนาเหตุผล ก็ได้ชี้ให้เห็นว่าความสุขเป็นจุดหมายที่แท้จริงที่บุคคลควรแสวงหาความรู้ความงามและความดีหรือคุณธรรม นั้นเป็นเครื่องมือหรือวิธีการให้ถึงความสุขสิ่งเหล่านี้มีคุณค่าเพียงภายนอกหรือเป็นเพียงเครื่องมือในการ แสวงหาความสุข

ตามทัศนะของชิดวิก ความดีอันสูงสุดเป็นสิ่งที่เราได้ตามธรรมชาติหรือในธรรมชาติมันขึ้นอยู่กับภาวะความรู้สึกล้วนนำปรารถนาที่เรียกว่าความเพลิดเพลินหรือความสุข ชิดวิก เป็นพวกวิญญานนิยม หรือเหตุผลนิยมและเป็นพวกสุขนิยมชิดวิก มีความเห็นว่าศีลธรรมนั้นมีรากฐานอยู่ที่เหตุผลการตัดสินใจ คุณค่าอันมีมาแต่เดิมความคิดแบบอุปนัยหรืออุปมานั้นไม่อาจให้จุดหมายอันสูงสุดแก่การกระทำทาง ศีลธรรมได้ การรวบรวม ข้อเท็จจริงทางประสบการณ์เท่าที่ได้สังเกตมานั้นไม่สามารถ พิสูจน์ได้ว่าอะไรคือ สิ่งควรจะเป็นหรือควรจะเป็นอย่างไรเหตุผลต่างหากที่จะให้ความจริงเรื่องนี้ได้

10. มโนธรรมนิยม (หรือสามัญสำนึก)

มโนธรรม นิยมหรือสามัญสำนึกแบบหลักการซึ่งต้องเชื่อ สามัญสำนึก คือ ทฤษฎีที่ว่าด้วย มโนธรรม (Conscience) ซึ่งรับรู้โดยตรงและเป็นไปเอง หรือรู้ขึ้นได้เองว่าอะไรถูกอะไรผิดโดยเฉพาะ อย่างยิ่งเกี่ยวกับการกระทำของบุคคลไม่ต้องคำนึงถึงจุดหมายหรือผลที่ตามมาอธิบายว่ามโนธรรม เท่านั้นที่จะบอกเราได้ว่าควรเว้นอะไรควรทำอะไรจุดหมายและผลที่จะตามมานั้นไม่สำคัญ

มโนธรรมเป็นสิ่งสากลในบุคคลกล่าว คือ ทุกคนมีมโนธรรมอยู่มากหรือน้อยแตกต่างกันไปตาม พันธุกรรมสิ่งแวดล้อมการศึกษาอบรมและอุปนิสัยของเขาเอง

Muirhead ได้ให้พื้นฐานสามัญสำนึกสำหรับทฤษฎีสามัญสำนึกไว้ ดังนี้ 1. มโนธรรมเป็นสิ่ง ธรรมดาไม่ได้รับมาจากใครหรืออะไรเป็นสิ่งพิเศษในตัวบุคคล 2. การตัดสินใจของมโนธรรมนั้นเกิดขึ้นเองในใจ 3. การตัดสินใจของมโนธรรมนั้นเป็นสากล

อิมมานูเอล คานท์ มีความเห็นวามโนธรรมไม่เคยผิดเลยมันนำไปสู่ทางถูกต้องเสมอแต่ อิมมานูเอล คานท์ หมายถึง มโนธรรมสากลเหมือนกันซึ่งประกอบด้วยสติปัญญาของมวลมนุษย์แล้ว ก่อให้เกิดศีลธรรมสากลขึ้นศีลธรรมสากลนี้บางคนก็มีมากบ้างน้อยบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างใน การเข้าใจศีลธรรมแต่ทุกคนสามารถให้เพิ่มพูนขึ้นได้ในตนเองด้วยการศึกษาและการปฏิบัติ

ทฤษฎีมโนธรรมนิยมนี้มี 2 แบบ คือ 1. แบบความรู้สึทางศีลธรรม 2. แบบความรู้สึทางสุนทรียะ

11. เหตุผลนิยม, บริสุทธินิยม หรือริกริสม

สุขนิยมเน้นเรื่องความรู้สึกละถือว่าความพอใจเป็นความดีอันสูงสุดส่วนเหตุผลนิยมเห็นแย้ง กับสุขนิยมเหตุผลนิยมเน้นเรื่องเหตุผล และถือว่าคุณธรรมเป็นความดีอันสูงสุด สุขนิยมถือว่าการทำความ พอดีให้แก่ตนหรือความปรารถนาเป็นความดีอันสูงสุดเหตุผลนิยมถือว่าการชะนะตนหรือการชะนะ ความรู้สึกละของตนและความปรารถนาของตนเป็นความดีอันสูงสุด สุขนิยมไม่ยอมรับเหตุผลถือว่ามันเป็น เพียงเครื่องมือของกิเลสส่วนเหตุผลนิยมก็ไม่ยอมรับความรู้สึกละถือว่ามันเป็นกับดักวิญญานผูกพันวิญญาน ไว้กับความสุขทางเนื้อหนังเหตุผลนิยมถือเอาคุณธรรมว่าเป็นส่วนสำคัญของเหตุผลอันนำไปสู่การจำกัด สุขสัมผัส

ลัทธิไซนิค (Cynicism) มีบทบาทตรงข้ามกับลัทธิไซเรนนิค (Cyrenaism) ผู้ถือว่าศีลธรรมไม่ ต้องเกี่ยวกับความสุขก็ได้ คือ ไม่ต้องมีความสุขเป็นผลหรือไม่ต้องมุ่งความสุขเป็นจุดหมายปลายทางใน การประพฤติศีลธรรมส่วนพวกไซเรนนาอีกถือว่าการประพฤติศีลธรรมต้องมุ่งหาความสุขเป็นจุดหมาย

ปลายทางต้องแสวงหาความสุขให้แก่ตนในการกระทำต่างๆ การแสวงหาความพึงพอใจให้แก่ตนเป็นภาระหน้าที่ของมนุษย์

ลัทธิสโตอิก (Stoicism) ถือว่าคุณธรรม คือ ชีวิตอันมีเหตุผลเป็นความดีสูงสุดอุดมคติหรือสุภาพิธ ประจำลัทธินี้คือคุณธรรมเพื่อคุณธรรมหรือความดีเพื่อความดีมิใช่เพื่อสิ่งภายนอกอื่นใด

เหตุผลนิยมของอิมมานูเอล คานท์ ในความเห็นของคานท์การกระทำที่ถูกต้องนั้นก่อให้เกิดความพอใจ 2 ประการ คือ 1. ถูกต้องตามหลักศีลธรรมที่มีเหตุผล 2. บุคคลควรจะต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ใจเพื่อกฎแห่งศีลธรรมนั่นเอง คานท์พยายามสร้างกฎศีลธรรมขึ้นโดยการวางหลักสำคัญโดยสรุป 3 ข้อ ดังนี้ 1. จงทำเฉพาะสิ่งที่เมื่อท่านทำแล้วเป็นกฎสากลได้ 2. จงปฏิบัติต่อเพื่อนมนุษย์เช่นเดียวกับปฏิบัติต่อตนเองอย่าทำคนอื่นให้เป็นเครื่องมือแต่จงคำนึงถึงจุดหมาย 3. จงทำในฐานะเป็นสมาชิกของอาณาจักรแห่งจุดหมาย

ภควิทิตา เน้นเรื่องการทำหน้าที่ เพื่อหน้าที่ โดยไม่ให้หวังผลตอบแทนเป็นลาภยศสรรเสริญ หรือสุขเพื่อตน

12. สมบูรณ์นิยม หรือจริยศาสตร์ ว่าด้วยบุคลิกภาพ

ตามทัศนะของสมบูรณ์นิยมความสมบูรณ์หรือความรู้แจ้งตนเองเป็นความดีอันสูงสุดคำว่าความสมบูรณ์นั้นมาเอาความสมบูรณ์แห่งอุปนิสัยหรือความมีเหตุผลจนสามารถควบคุมความรู้สึกแรงกระตุ้นหรือความปรารถนาอันไม่ชอบธรรมไม่ได้เครื่องมือในการนี้ ก็คือคุณธรรมภายในความสูงส่งทางศีลธรรมอีกอย่างหนึ่งความสมบูรณ์หมายถึงการพัฒนาคนให้ขึ้นถึงขั้นสมบูรณ์ที่สุดเท่าที่มนุษย์ชาติจะขึ้นให้ถึงได้นั้นควรจะเป็นอุดมคติของมนุษยชาติทุกคนทีเดียว

การพัฒนาบุคลิกภาพไม่ตีสั่งขีดสุดเป็นวิธทางแห่งการรู้แจ้งตนแต่เนื่องจากบุคคลแต่ละคนมีพลังจำกัดบุคคลจึงไม่สามารถประสบความสำเร็จยิ่งใหญ่ได้ทุกทาง จริงอยู่คนเราเกิดมาแตกต่างกันทั้งโดยนิสัยใจคอความถนัดและสิ่งแวดล้อม แต่นั่นไม่สำคัญที่สำคัญ คือ เรามีหน้าที่อันชอบธรรมแต่อย่างใดขอให้เขาทำหน้าที่นั้นอย่างดีที่สุดซื่อสัตย์สุจริตที่สุดเมื่อรู้ว่ามีความถนัดอย่างใดขอให้ได้พัฒนาความถนัดนั้นของตนให้ถึงขั้นขีดสุดแสวงหางานอันเป็นหน้าที่ให้เหมาะสมกับความถนัดโดยกำเนิดของตน อันนี้แหละจะทำให้บุคลิกภาพของเขาพัฒนาขึ้นถึงขีดสุด

สมบูรณ์นิยมถือว่ามโนธรรมมีความหมายมาอย่างหนึ่งในชีวิตศีลธรรมมันเป็นตัวตนทั้งหมดคือ มโนธรรม (ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี) เป็นสิ่งพึงปรารถนาอย่างยิ่งในการประพฤติศีลธรรมมันเป็นกฎภายใน (Internal) ที่บังคับให้เราทำดีเว้นชั่วเป็นความสำนึกภายในอันมีอิทธิพลต่อจิตใจอย่างใหญ่หลวงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตยิ่งกว่ากฎภายนอก เช่น กฎหมายและข้อบังคับอื่นใด ความรับผิดชอบทางศีลธรรมนั้นว่าโดยเนื้อหาสาระแล้วก็คือการบังคับตนเองคือตัวเองบังคับตัวเอง

13. มโนธรรมนิยม

อินทรีย์พิเศษทางศีลธรรมนั้น คือ ความสามารถที่จะรู้หรือเข้าใจถึงความถูกผิดชั่วดีพูดง่าย ๆ ว่าความรู้สึกผิดชอบชั่วดีที่มีอยู่ในใจ เรียกว่ามโนธรรมบ้าง อินทรีย์พิเศษทางศีลธรรมบ้าง พวกสุขนิยมปฏิเสธความมีอยู่ของมโนธรรมในฐานะเป็นอินทรีย์พิเศษ พวกสุขนิยมไม่ยอมรับว่ามโนธรรมเป็นความรู้สึกพิเศษที่มีอยู่ในคน แต่เห็นว่ามันเป็นเพียงอันหนึ่งอันเดียวกันกับความรักตนและความรอบคอบ สุขุมเฉลียวฉลาดหรือความเห็นการณ์ไกล ส่วนพวกประโยชน์นิยมเห็นว่ามโนธรรม ก็คือเมตตาปราณีที่คนทุกคนต้องการและมีอยู่ในคนทุกคนมากหรือน้อยเท่านั้น พวกสุขนิยมวิวัฒนาการเห็นว่า มโนธรรมเป็นสัญชาตญาณที่เกี่ยวข้องกับสังคม หรือเมตตาปราณีอันเป็นมรดกตกทอดมาจากบรรพบุรุษพวกวิญญูณนิยมเห็นว่ามโนธรรมเป็นอินทรีย์พิเศษภายในมันเป็นเครื่องเดียวกันกับความรู้สึกหรือ มิฉะนั้น ก็เป็นเครื่อง

เดียวกับเหตุผล พวกวิญญูณนิยมบางคนถือว่ามโนธรรมเป็นความรู้สึกทางศีลธรรมที่เรียกว่า moral Sense บางพวกถือว่าเป็นความรู้สึกทางสุนทรียะ บางพวกว่าเป็นเหตุผลทางตรรกศาสตร์ ซึ่งสามารถเข้าใจได้เอง ในหลักศีลธรรมสากลและนำมาใช้กับการกระทำส่วนบุคคล

14. ลักษณะและพื้นฐานของสภาพบังคับทางศีลธรรม

โดยธรรมดาเมื่อบุคคลยอมรับว่าการกระทำอย่างใดถูกเขาเยอุมพอใจที่จะกระทำอย่างนั้นนี่คือ สภาพบังคับหรือความรับผิดชอบทางศีลธรรมสภาพบังคับทางศีลธรรมย่อมมาด้วยกันกับการตัดสินทางศีลธรรมอธิบายว่าเมื่อทางศีลธรรมตัดสินว่าการกระทำอย่างใดถูกก็เป็นการบังคับภายในให้คนยินดีทำสิ่งนั้นโดยอัตโนมัติสภาพบังคับทางศีลธรรม จึงมิใช่สภาพบังคับทางกายแต่เป็นสภาพบังคับทางจิตหรือความรู้สึกนึกคิดเป็นไปในลักษณะควรหรือไม่ควรไม่ใช่ว่าสภาพบังคับทางศีลธรรมไม่เป็นสิ่งตายตัวมีการยืดหยุ่นได้บ้างเมื่อจำเป็นหรือเมื่อขัดกับกาลเทศะการบังคับทางศีลธรรมเป็นการบังคับตัวเองเป็นสำคัญ ไม่ใช่การบังคับจากภายนอก รวมความว่าสภาพบังคับทางศีลธรรมนั้นต้องมา จากภายในและตนของ ตนเองนั่นแหละเป็นผู้บังคับตน คือ ตนที่ดีมีเหตุผลบังคับตนที่ไม่ดีเอาแต่อารมณ์

สภาพบังคับทางศีลธรรมมีอยู่หลายทฤษฎี เช่น 1.ทฤษฎีกฎหมาย 2.ทฤษฎีสุนิยม 3. ทศณะของพวกสามัญสำนึก 4. ทศณะของค่าน และ 5. ทศณะของกลุ่มสมบูรณนิยม

15. พันธกรณีทางศีลธรรม

พันธกรณีทางศีลธรรมนี้มีความผูกพันอยู่กับรางวัลและการลงโทษด้วยคือผู้ปฏิบัติย่อมได้รับรางวัลส่วนผู้ปฏิบัติไม่ชอบหรือการขาดปฏิบัติย่อมถูกลงโทษ

เบนแฮมผู้สนับสนุนประโยชน์นิยมได้ยอมรับพันธกรณีภายนอก 4 ประการ ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจให้คนประพฤติเพื่อประโยชน์ของคนทั่วไปพันธกรณี 4 ประการมีดังนี้ 1. พันธกรณีทางกายหรือพันธกรณีธรรมชาติ 2. พันธกรณีทางกฎหมายหรือรัฐศาสตร์ 3. พันธกรณีทางสังคม 4. พันธกรณีทางศาสนา

พันธกรณีภายใน หรือพันธกรณีทางศีลธรรมหมายถึงความพอใจเมื่อรู้สึกว่าตนได้กระทำอะไรลงไปตามมโนธรรมและความรู้สึกเสียใจ เมื่อรู้สึกว่าได้ทำสิ่งที่ขัดแย้งกับมโนธรรม อย่างไรก็ตาม พันธกรณีทั้งภายนอกและภายในย่อมมีส่วนช่วยให้เกิดการปฏิบัติตามศีลธรรมขึ้นในสังคม กล่าวคือ ความรู้สึกสุขเพราะได้ประพฤติตามศีลธรรมและความรู้สึกทุกข์ใจ เมื่อรู้สึกตนว่าได้ประพฤติดลลัทธิศีลธรรมช่วยให้ตนเว้นการชั่วและทำความดีเพราะผลดีผลชั่วปรากฏชัดแก่ใจของตน นี่เพราะพันธกรณีภายในสวนบางคนยังมีอาศัยอภัยอาศัยยากปัญญาต้องอาศัยพันธกรณีภายนอกเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้เว้นชั่วประพฤติดี เช่น พันธกรณีทางกฎหมายและทางศาสนา เป็นต้น

16. ปัจเจกชนและสังคม

ปัจเจกชนเป็นหน่วยของสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดมาก จิตนิยมมีทัศนะว่าสังคม คือ การรวมตัวของจิตที่อิสระมีความรู้สึกตัวและอาศัยอยู่ร่วมกันโดยธรรมชาติมนุษย์เป็นสัตว์สังคมตัวตนทางสังคมก็คือตัวตนที่มีเหตุผลมีอุดมคติอยู่ภายใต้บงการของอำนาจฝ่ายสูงตัวตนอย่างนี้เราจะรู้จักได้ก็โดยผ่านทางสังคมเท่านั้น ถ้ามนุษย์อยู่คนเดียวในโลกเขาก็จะรู้ตัวเองไม่ได้เลยว่าเขาเป็นคนอย่างไรมีคุณธรรมมากน้อยแค่ไหนดังนั้นตัวตนที่แท้จริงจึงเป็นตัวตนทางสังคมภาคเอกชนทุกคนเป็นของสังคมเป็นสมาชิกของสังคมส่วนรวมพวกเราเป็นสมาชิกของกันและกัน

เจตนารมณ์ทั่วไปมุ่งกับความดีคนส่วนมากเป็นจุดมุ่งหมาย ความดีของคนหมู่มากนั้นไม่ใช่ความสุขอย่างที่เราสุขนิยมมุ่งหมายและไม่ใช่อุณหภูมิโดยเจตนาดี (Good will) อย่างที่ค่านิยมมันอยู่แต่

หมายถึง การรู้จักตนเองคือความรู้แจ้งตนในคุณค่าด้านต่างๆ เช่น ด้านร่างกายคุณค่าด้านเศรษฐกิจสังคม อุปนิสัยความเข้าใจเรื่องความดีเพื่อคนหมู่มากนี้ไม่จำเป็นต้องนำไปสู่ลัทธิคอมมิวนิสต์เสมอไป

สถาบันการสังคมทั้งปวงย่อมเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่ขาดสายเพราะกระบวนการวิวัฒนาการทาง สังคมนั้นเองมาตรฐานเครื่องวัดความเจริญของสังคม คือ การที่สมาชิกของสังคมสามารถรู้แจ้งตนอันมี อุดมคติมีเหตุผลมากน้อยเพียงใดถ้าสมาชิกของสังคมสามารถรู้แจ้งตนมีอุดมคติมีเหตุผลมากขึ้นแสดงว่า สังคมนั้นเจริญมากขึ้นส่วนสังคมใดสมาชิกของสังคมด้อยทางความรู้แจ้งตนด้อยทางเหตุผลสังคมนั้นมี ความเจริญน้อยเหตุผลในที่นี้ก็คือบุคคลรู้จักตนมากเท่าใดมีเหตุผลมากขึ้นเท่าใดความชั่วร้ายในตัวเองก็ ลดลงมากเท่านั้นสังคมที่มีบุคคลเช่นนี้เป็นสมาชิกย่อมเป็นสังคมที่เจริญก้าวหน้า พ้นจากการเบียดเบียน อยู่กันอย่างสงบสุข

17. สิทธิและหน้าที่

สิทธิ คือ บางสิ่งบางอย่างอันบุคคลพึงได้รับเพราะมีหน้าที่ เช่น เมื่อเขามีหน้าที่ต้องทำงาน อย่างหนึ่งเขาย่อมมีสิทธิรับเงินรายวันหรือรายเดือนเป็นผลตอบแทนหน้าที่ของเขาถ้าเขาเป็นตำรวจมีหน้าที่ ดูแลความเรียบร้อยของบ้านเมืองเขาย่อมมีสิทธิจับกุมบุคคลผู้ก่อความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง

สิทธิกับหน้าที่จริงไปด้วยกันเสมอคนไม่มีหน้าที่ย่อมไม่สามารถเรียกร้องสิทธิใดๆ ได้

หน้าที่คือความผูกพันของบุคคลที่มีต่อสังคม เช่น หน้าที่ของมารดาบิดาต่อบุตรของตนหน้าที่ ของครูต่อศิษย์ เป็นต้น

ในหลักรัฐศาสตร์การใช้สิทธิ หมายถึง การยอมให้มีเสรีภาพที่จะปฏิบัติการโดยเสรีภาพใน ขอบเขตแห่งสิทธินั้นหน้าที่ คือ การกำหนดให้บุคคลใดหรือกลุ่มใดสามารถใช้สิทธิที่ตนมีอยู่อย่างเสรี เช่น นาย ก. ยอมให้นาย ข. ยืมทรัพย์สินของตนแปลว่าให้สิทธิแก่ ข. ในการใช้ทรัพย์สินนั้นเท่ากับตน หน้าที่ ของก. คือการยอมให้ ข. ใช้ทรัพย์สินของตนได้ตามปรารถนาสิทธิต่างๆ เหล่านี้สังคมหรือรัฐเป็นผู้มอบ ให้แก่ประชาชน

ตามหลักจริยศาสตร์สิทธิ หมายถึง ข้อเรียกร้องทางศีลธรรมของภาคเอกชนซึ่งสังคมยอมรับ

หน้าที่ คือ หนี้ หรือความรับผิดชอบทางศีลธรรมของปัจเจกชน ซึ่งสังคมยอมรับเหมือนกันสิทธิ และหน้าที่เป็นเหตุเป็นผลของกันและกันจะมีแต่เพียงอย่างใดอย่างหนึ่งหาได้ไม่

สิทธิมนุษยชน 1. สิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ 2. สิทธิที่จะได้รับการศึกษา 3. สิทธิที่จะทำงาน 4. สิทธิ เสรีภาพ 5. สิทธิในทรัพย์สิน 6. สิทธิในสัญญาประชาคม

แมคเคนซีได้ระบุหน้าที่ไว้ดังต่อไปนี้ 1. หน้าที่ในการยอมรับนับถือชีวิต 2. หน้าที่ในการยอมรับ นับถือเสรีภาพและบุคลิกภาพ 3. หน้าที่ในการยอมรับนับถือทรัพย์สินของผู้อื่น 4. หน้าที่ในการยอมรับนับถือ ระเบียบของสังคม 5. หน้าที่ในการยอมรับนับถือความจริง 6. หน้าที่ในการยอมรับนับถือความก้าวหน้า

ตามทัศนะของเอ็มมานูเอล ค้าน หน้าที่ความรับผิดชอบนั้นมีทั้งที่สมบูรณ์และไม่สมบูรณ์

หน้าที่ใหญ่ๆ มี 3 หน้าที่ คือ 1. หน้าที่ต่อตนเอง 2. หน้าที่ต่อผู้อื่น 3. หน้าที่ต่อพระเจ้า

18. คุณธรรม

ตามหลักจริยศาสตร์คุณธรรม คือ อุปนิสัยอันดีงามซึ่งสั่งสมอยู่ในดวงจิตอุปนิสัยอันนี้ได้มาจาก ความพยายามและความประพฤติติดต่อกันมาเป็นเวลานานคุณธรรมมีความสัมพันธ์กับหน้าที่อย่างมาก เพราะการทำหน้าที่จนเป็นนิสัยนั่นเองจะกลายเป็นอุปนิสัยอันดีงามสั่งสมอยู่ในดวงจิตเป็นบารมีเป็น สันดานดีลักษณะอย่างเดียวกันนี้แหละถ้าเป็นฝ่ายชั่วท่านเรียกว่าอาสวะ ทำให้แก้ไขได้ยากสอนได้ยาก

คนมีคุณธรรมก็คือคนที่มีนิสัยอันดีงามในการทำหน้าที่นิสัยนี้แน่นอนมั่นคงได้รับมาจากความ พยายามและความประพฤติอันติดต่อกันมาเป็นเวลานาน คุณธรรม คือ ความละเมียดแห่งอุปนิสัย

ในทัศนะของเพลโตเห็นว่า คุณธรรมมีจุดหมายในตัวเอง คือ เราประพฤติความดีเพื่อความดี เราเป็นคนดีมิใช่เพื่อความสุขหรือเพื่อจุดหมายอื่นแต่เพื่อสนองเพื่อความดีนั่นเอง

เอมมานูเอลคานเห็นว่าคุณธรรมมีจุดหมายในตัวเองเราทำหน้าที่เพื่อหน้าที่มิใช่ทำหน้าที่เพื่อไปสู่จุดหมายอื่น เช่น ความสุข เป็นต้น

ส่วนโสเครตีสเห็นว่าคุณธรรม คือ ความรู้ ส่วนอริสโตเติลเห็นว่าคุณธรรม คือ นิสัยในการเลือกวิธีสัมพัทธ์ ซึ่งเป็นปัญญาชนสามารถตัดสินได้โดยเหตุผล วิธีสัมพัทธ์หมายความว่าคุณธรรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมเป็นเรื่องเรื่องไปหาได้มีความหมายความตายตัวใดๆ ไม่การปฏิบัติให้เหมาะสมในเรื่องนั้นๆ นั่นเองคือคุณธรรม.

ตามทัศนะของเพลโตมีคุณธรรมสำคัญอยู่ 4 ประการ 1. ปัญญา 2. ความกล้าหาญ 3. ความพอประมาณ 4. ความยุติธรรม

3. ข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ในทัศนะของผู้วิจารณ์หนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์” มีข้อวิจารณ์และข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ จุดเด่นหนังสือเรื่อง “จริยศาสตร์” เป็นการเสนอประเด็นจริยศาสตร์ในแง่มุมมองของปรัชญาตะวันตกอย่างกว้างๆ ให้ความครอบคลุมต่อประเด็นสำคัญทางด้านจริยศาสตร์ว่ามีอะไร เป็นอย่างไรบ้างที่สำคัญๆ ที่ผู้เรียนหรือผู้สนใจในปรัชญา หรือแง่มุมมองทางด้านจริยศาสตร์ ซึ่งมีบางประเด็นที่ผู้เขียนได้พยายามชี้ให้เห็นถึงความเหมือนและความแตกต่าง และมีการใช้ข้อวิพากษ์เข้ามาในเชื่อมโยงต่อประเด็นนั้นๆ ร่วมกันบ้าง

จุดด้อยและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ผู้วิจารณ์เห็นว่า การเขียนหนังสือจริยศาสตร์เล่มนี้มีอะไรบางอย่างที่เน้นที่ปรัชญาตะวันตกเกือบทั้งหมด อาจมีการกล่าวถึงภาคทศิตา เรื่องหน้าที่นิดหน่อยและพระพุทธศาสนา ประเด็นนิพพานนิดหน่อย จึงทำให้ถึงความคับแคบต่อการนำเสนอประเด็นของจริยศาสตร์ได้ อาจตั้งชื่อหนังสือเล่มนี้ว่า “จริยศาสตร์ตะวันตก” อาจจะดีกว่าหรือไม่ ซึ่งความน่าสนใจในการนำเสนอเป็นไปในทิศทางของเนื้อหาว่า แต่ละประเด็นทางด้านจริยศาสตร์นั้นๆ คิดอย่างไร เป็นอย่างไร ในส่วนของข้อถกเถียงต่อประเด็นปัญหาร่วมกันยังไม่มีความเด่นชัดว่า เพราะอะไรการให้เหตุผลนั้นต่อประเด็นปัญหาสำคัญ อย่งไรก็ตาม การมีความทับซ้อนของประเด็นเนื้อหากล่าวได้ว่า ซ้ำซ้อนกันอยู่ด้วยในส่วนแรกๆ กับส่วนท้าย จึงทำให้เห็นว่า ผู้เขียนหนังสือเล่มนี้ยังขาดความเข้าใจระหว่างจริยศาสตร์กับคุณธรรมว่าเป็นอย่างไร ผู้เขียนอาจคิดว่าเหมือนหรือคล้ายกัน แต่ที่จริงแล้ว จริยศาสตร์มีขอบข่ายในการศึกษาต่อประเด็นอย่างชัดเจน แต่หากว่าผู้เขียนเข้าใจว่าคุณธรรมคืออะไร และสามารถให้เหตุผลสนับสนุนถึงความสำคัญต่อประเด็นนั้น ก็เป็นไปในขอบข่ายจริยศาสตร์ได้บ้าง เพราะจริยศาสตร์จะเน้นไปที่อะไรควรไม่ควร และเกณฑ์ตัดสินว่าอะไรควร หรือไม่ อย่งไรนั้น มีเกณฑ์อย่างไรบ้างถึงกระนั้นก็ตามในที่นี้หากผู้เขียนหนังสือ ได้ใช้คำบางคำที่เป็นไปในทางจริยศาสตร์หรือปรัชญาจะสร้างความเข้าใจได้เป็นอย่างดีมากขึ้น เพราะบางคำเป็นไปในแงุ่มุมที่ไม่ใช่ปรัชญา หรือไม่ได้ชี้ตรงไปที่จริยศาสตร์ อาจทำให้ผู้อ่านไขว้เขวว่า ตกลงแล้วจริยศาสตร์หรือคุณธรรมเป็นเรื่องเดียวกันใช่ไหม

บรรณานุกรม

วศินอินทสระ. (2551). *จริยศาสตร์*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณกิจ 1991.